

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

«28»

08

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та історія соціології

для студентів

галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальність	С5 «Соціологія»
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	«Соціологія»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1, 2, 3
Кількість кредитів ECTS	14
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік, іспит

Викладачі: Марина СОБОЛЕВСЬКА, Тетяна ЧЕРВІНСЬКА, Євгенія МОРОЗ

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2025

Розробниці:

Марина СОБОЛЕВСЬКА - д.соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології,

Тетяна ЧЕРВІНСЬКА - к.соц.н., доц., доц. кафедри теорії та історії соціології,

Євгенія МОРОЗ - к.соц.н, доц. кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри теорії та історії соціології

Володимир СУДАКОВ

Протокол № 18 від «28» серпня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 13 від «28» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – з опорою на історичні документи та твори представників соціологічної думки сформувати знання студентства про історію розвитку ідей, аналіз суспільства різних епох у соціології XIX- XX століття.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Вміти працювати з науковою літературою та першоджерелами

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна "Теорія та історія соціології" є складовою освітньої програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" за спеціальністю "Соціологія". Представлений в курсі матеріал - це, перш за все, зразки теоретичного дослідження в соціології і сучасного соціологічного стилю мислення. Кумулятивний характер соціологічного знання обумовлює як всебічну критику в сучасних теоріях попереднього теоретичного різноманіття, так і спроби здійснити в них "синтез" колишніх протиріч. Саме тому важливим моментом викладання дисципліни стає завдання адекватно представити сучасні теорії в контексті цілісності та єдності, підкреслюючи спадкоємність і поступальність розвитку соціологічного теоретичного знання. Зосередження на базових для соціальних наук темах дозволяє представити як різноманітність загальнотеоретичних і методологічних позицій, так і найширший спектр понять, що актуалізують проблемні для соціології питання (природа соціального, як можливий соціальний порядок, структура соціальної дії) в сучасних теоріях, і формують «словниковий запас» усіх, хто має намір брати участь в сучасному теоретичному соціологічному дискурсі.

4. Завдання (навчальні цілі): Надання знань з основних ідей, дискусій, соціологічних шкіл, напрямків та концепцій як класичної соціології XIX ст, так і сучасним її напрямкам, представити розгорнуту картину ситуації в соціологічному теоретизуванні через ознайомлення студентів із основними напрямками розвитку класичної та сучасної теоретичної соціології. Крім того, сформувати навички критичного мислення, аргументації власних думок в межах групової дискусії, аналізу першоджерел, що є необхідним як у подальшому навчанні, так і в професійній самореалізації.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 08)
- Здатність оперувати базовим категоріально- понятійним апаратом соціології (СК01)
- Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій (СК02)
- Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому (СК03)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи розвитку теоретичного соціологічного знання	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
1.2	Знати специфіку класичного та сучасного етапів становлення соціології та її основних представників	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
2.1.	Вміти працювати з бібліографією та першоджерелами	семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	20
2.2	Вміти аналізувати, узагальнювати, робити порівняльну характеристику персоналій, ідей та епох	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	20

2.3.	Вміти застосовувати поняття та положення соціологічних теорій для аналізу сучасного суспільства	Лекція, семінар, самостійна робота	Робота на семінарських заняттях, тест	15
2.4	Ідентифікувати основні проблеми та специфіку становлення новітньої української соціологічної думки	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Тест, робота на семінарських заняттях	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4.
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (ПРН01)	+	+		+	+	+
Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (ПРН02)	+	+	+	+		
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (ПРН03)		+		+	+	+
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури. (ПРН08)				+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання

1 семестр:

- Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3 – **50/30 балів**
- Виконання тестових завдань: РН1.1, РН1.2, РН2.2, РН2.3 – **50/30 балів** (5 робіт по 10 максимальних або 6 мінімальних бали за кожен)

2 семестр:

- Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН2.4. – **30/18 балів**
- виконання тестових завдань: РН1.1, РН1.2, РН2.2 – **30/18 балів** (3 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожен)

3 семестр:

- Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН3.1 – **30/18 балів**
- Виконання контрольних робіт: РН1.1, РН1.2, РН2.2 – **30/18 балів** (2 контрольні роботи по 15 максимальних або 9 мінімальних балів)

- підсумкове оцінювання (1 семестр): залік;

- **підсумкове оцінювання (2, 3 семестри):** письмовий іспит, РН1.1, РН1.2, РН2.2 (білет містить тестові завдання у вигляді закритих питань одиничного та множинного вибору) – 40 балів (правильний варіант відповіді оцінюється у 0,5 балу). Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспиту – 24 бали.

- **умови допуску до підсумкового іспиту:** студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж **36 балів**. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного написання тесту-допуску за матеріалами семестру .

7.2 Організація оцінювання:

1 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-6.
2. Тестові завдання з теми 1-2.
3. Тестові завдання з теми 3.
4. Тестові завдання з теми 4.
5. Тестові завдання з теми 5.
6. Тестові завдання з теми 6.

2 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-12.
2. Тестові завдання з тем 1-2.
3. Тестові завдання з тем 3-5.
4. Тестові завдання з тем 6-12.

3 семестр

1. Індивідуальна та групова робота на семінарських заняттях протягом семестру з тем 1-9.
1. Контрольна робота 1 з тем 1-4
2. Контрольна робота 2 з тем 5-7

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять 1 семестр

Номер і назва теми		Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1. Протосоціологічне знання. Виникнення та розвиток соціології у XIX ст.				
1	Історія соціології як наука. Основні етапи і напрямки розвитку знань про людину та суспільство.	6	10	12
2	Виникнення і розвиток соціології у XIX ст. Соціологічна концепція О.Конта	4	6	12
3	Соціологічний натуралізм	4	6	12
2. Соціологічна думка в Європі наприкінці XIX ст.				
4	Історичний матеріалізм К.Маркса та Ф.Енгельса як теорія суспільства	6	8	18
5	Психологічний напрям у соціології XIX ст.	4	6	12
6	Німецька формальна соціологія	4	6	14
Всього		28	42	80

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Семінари – 42 год.

Самостійна робота - 80 год.

2 семестр

Номер і назва теми		Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Соціологічна думка кінця XIX-початку XX ст.				
1	Соціологія Е.Дюркгайма	6	6	8
2	Соціологія М.Вебера	6	6	8
3	Соціологія В.Парето	2	2	4
4	Чиказька соціологічна школа	6	6	6
5	Неомарксизм в соціології XX ст.: критична соціологія Франкфуртської школи	4	4	6
2. Соціологічна думка в Україні				
6	Соціокультурні та загальногуманітарні засади розвитку соціологічної думки в Україні	2	2	4
7	Персоналії та напрямки розвитку соціологічної думки в Україні у XIX ст.	2	2	6
8	Соціологічна концепція Михайла Грушевського	2	2	4
9	Соціологія політики В'ячеслава Липинського	2	2	6
10	Соціологічна система Микити Шаповала	2	2	6
11	Соціологія в Радянській Україні.	2	2	6
12	Соціологія в незалежній Україні: сучасний стан та перспективи	4	4	6
Всього		40	40	70

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекції – 40 год.

Семінари – 40 год.

Самостійна робота – 70 год.

Номер і назва теми		Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
1. Особливості формування та напрямки розвитку сучасної соціологічної теорії.				
1	Соціологічна теорія: сучасний стан і шляхи її розвитку	2	2	8
2	Структурний функціоналізм: від теорії дії до загальної теорії систем	6	6	12
3	Конструктивістський підхід до соціальної реальності та інтерпретативні теорії соціальної дії	4	4	10
4	Дослідження глибинних структур соціальних процесів: структуралізм, постструктуралізм, постмодернізм	4	4	10
2. Синтетичні соціологічні теорії у XX ст				
5	Неофункціоналізм в соціології Дж.Александр та Н.Луман	4	4	8
6	Теорія структурації Е.Гіденса	4	4	8
7	Теорія практики П.Бурдьо	4	4	8
	ВСЬОГО	28	28	64

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекції – 28 год.

Семінари – 28 год.

Самостійна робота - 64 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Пер.з фр. Г.Філіпчука. - К.: Юніверс, 2004 – С.81-232, С.323-618.
2. Батаєва, К., Бурлачук, В., Степаненко, В. Історія української соціології: навчальний посібник, Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018 – с.5-236, 281-390.
3. Гансова Е.А. Соціологічні школи та напрямки в Україні наприкінці XIX- початку XX століть (Соціологія в Україні чи українська соціологія?): Навч. посібник / Одеський держ. ун-т ім. І.І.Мечникова. – О.: Астропринт, 2000. – 64с.
4. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології: від Античності до початку XX ст. - К.: Либідь, 1993. – С.38-56, 88-99, 148-242, 261-323.
5. Кодекс професійної етики соціолога. URL: <https://sau.in.ua/pro-sau/>
6. Мороз Є. Методичні та концептуальні аспекти викладання дисципліни «Історія соціології в Україні». Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2019. №1-2. (40-41), 101-110.
7. Соціологічна думка України: Навч. посібник / М.В.Захарченко, Б. В.Ф.Бурлачук, М.О.Молчанов та ін. - К.: Заповіт, 1996. - с. 10-33, 198-214.
8. Соболевська М.О. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії в сучасній соціології. Навчальний посібник. – К.: Дух і літера, 2010. – С.9-27, 107-150.
9. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства [пер. з польськ. Галини Теодорович] / Пйотр Штомпка. – Львів.: Колір ПРО, 2020. – С. 57–145, 685–748.
10. Joas Hans, Kneibl Wolfgang Social Theory: Twenty Introductory Lectures. - Cambridge University Press, 2009. - P. 11-36, 37-140, 182-253, 290-358, 359-402, 403-441, 533-574, 753-791.
11. Ritzer G. Contemporary Sociological Theory. 3rd edition. - New York: McGraw Hill, 1992.
12. Social Theory Today/ Ed. by A.Giddens & J.H.Turner. Stanford, Cal., 1988.
13. Turner J. (ed.) Handbook of Sociological Theory. New York: Kluwer Academic/ Plenum Publishers, 2004

Додаткова:

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbr.htm>
2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика /Пер з нім.– К.: Основи, 1998. – С.104-172, 338-354, 397-436.
3. Гарфінкел Г. Дослідження з етнометодології. - Пер. з англ. - К.:КУРС, 2005. – С.1-40.
4. Грушевський М.С. Початки громадянства : (генетична соціологія) / М. Грушевський; Institut Sociologique Ukrainien. – [Відень]: [Укр. Соціол. Ін-т], 1921. URL: <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/item/00000007>. С.21-27.
5. Гоббс Т. Левіафан, або суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної/ Пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2000. – С.150-197.
6. Дюркгайм Е. Самогубство. Соціологічне дослідження – /Пер.з фр. – К.: Основи, 1998. – С.152-344.
7. Зіммель Г. Філософія грошей. – К.: Промінь, 2010. – 504 с.
8. Кістяківський Б. Проблема і завдання соціально-наукового пізнання // Вибране / пер. з рос. Л. Г. Малишевської, упоряд., передм. і прим. Л. П. Депенчук. – К.: Абрис, 1996. – С. 3–30. – (Українські мислителі).
9. Куліш П. Хутірська філософія і відділена од світу поезія // Хроніка'2000. – 1993. –№ 1–2 (3–4). – с. 83–86; 1993. – № 3–4 (5–6). – с.104–127; 1993.–№ 5(7). – с.70–80.
10. Липинський В. Листи до братів хліборобів: (фрагменти) // Хроніка'2000. – 1993. – № 3-4 (5-6). – С. 158-191.
11. Лобанова А., Петрухін С. Соціологічні ідеї Микити Шаповала: історична репрезентація. – Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020 - №2 – С.90-101.
12. Маркс К. Вступ /3 економічних рукописів 1857-1858pp.//Маркс К., Енгельс Ф. Твори, т.12.
13. Маркс К. До критики політичної економії /вид. 2-ге. – Харків: Державне видавництво України, 1926.
14. Маркс К. Злиденність філософії: Відповідь на «Філософію злиднів» Прудона / Пер. з фр. і нім. – Б.м.: Партвидав «Пролетар», 1932.
15. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест комуністичної партії. URL: <https://commons.com.ua/uk/manifest-komunistichnoyi-partiyi/>
16. Маркс К., Енгельс Ф. Критика Готської програми / Пер. з нім. – Б.м.: Партвидав «Пролетар», 1933.
17. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість [пер. з англ. В. Верлок, В. Кебуладзе]. – К.: Дух і Літера, 2011. – С. 82–115, 132–219.
18. Руссо Ж.Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права. – К., 2001. – 349 с
19. Спенсер Г. Синтетическая философия: Пер.с англ.. - К.: Ника-Центр, 1997 – 512 с.
20. Степаненко В., Рибшун О. Українська соціологія: суспільно-історичний та ідеологічний контексти розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. - №2. – С.67-95.
21. Статут Соціологічної Асоціації України // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 1998. - № 1-2. - С. 258-268.
22. Танчер В. Соціологічна думка України на тлі світової соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 1998. - №1-2. – С.18-26.
23. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство. Основні поняття чистої соціології. - Київ : Дух і літера, 2005. - 262 с.
24. Франко І. Що таке поступ? // Зібрання творів у 50 т. Том 45. - Київ: Наукова думка. – 1986. – 300-348.
25. Шюц А. Структури життєсвіту [пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе] / Альфред Шюц, Томас Лукман. – Х.: Фоліо, 2018. – С. 23–118 с.
26. Alexander J. Theoretical Logic in Sociology. 4 vols. - Berkeley: University of California Press, 1982-1984.
27. Berger P. L. and Luckmann T. The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. - Garden City, NY: Anchor Books, 1966.
28. Bourdieu P. Distinction. A Social Critique of the Judgment of Taste. Cambridge, Harvard University Press, 1984

29. Giddens A. The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration. Cambridge: Polity Press, 1991.

30. Giddens A. Social Theory and Modern Sociology. Cambridge: Polity, 1987.

10. **Додаткові ресурси:**

1. Система дистанційного навчання факультету соціології moodle
<https://sociology.elearningacademy.site/>

2. Всеукраїнський соціологічний часопис «СВОЄ»: <https://svoye.wordpress.com/archive/>